

Sverige vädjar till Ryssland inte till FN

Notväxlingen mellan Sverige och Ryssland rörande de nedskjutna svenska planen och de åtta dödade svenska flygarna har dragit ut på tiden. Den 16 juni överlämnades den första svenska protestnoten, som gällde nedskjutningen av ett Catalinaplan på internationellt vatten samma dag. Följande dag svarade den ryska regeringen med en protestnot som uppgav att det svenska planet kränkt ryskt territorium; denna beskyllning avvisades dagen därpå genom en svensk not. Ännu en dag senare avvisades i en rysk not den svenska protesten, och uppgifterna i de tidigare svenska noterna betecknades som grundlösa. Den 21 juni kom den svenska förfrågan rörande DC 3-planet som försvunnit redan den 13 juni och som det nedskjutna Catalinaplanet efterspanat. Den 24 juni kom den ryska svarsnoten i detta ärende; här påstods att DC 3:an varit inne på ryskt territorialvatten och avvisats av ryska flygplan. En vecka senare kom en ny svensk not, som konstaterade att ryska militärflygare uppenbarligen nedskjutit både DC 3:an — med dess besättning på åtta man — och Catalinaplanet; en undersökning genom internationell procedur begärdes. Därefter dröjde det till den 16 juli innan den ryska regeringen svarade med anklagen att de båda svenska planen flugit in över ryskt vatten; nedskjutningarna erkändes inte, men man kunde mellan raderna utläsa ett erkännande av att de ägt rum. Sedan har det dröjt nära tre veckor innan den svenska regeringen replikerat. Dess svar har i går avgivits. Den svenska noten är klar och energisk liksom tidigare svenska démarcher i ärendet. Det ryska försöket att anklaga svenska plan för överflygning av ryskt vatten och att i samband därmed inte bara bestrida de svenska anklagelserna utan gå till beskyllningar mot Sverige avvisas med bestämdhet. "I själva verket innefattar de svenska sakuppgifterna en fullt bindande bevisning för de slutsatser som från svensk sida framförts, och de sovjetryska invändningarna rubbar icke den svenska framställningen av händelseförloppet", heter det

beträffande Catalinaplanet. Med noten sammanhör ett pressmeddelande från försvarsstaben av den 5 augusti som i detalj och på ett helt övertygande sätt gendriver de påståenden som gjorts av den ryske generalöjtnanten Sjugin i en intervju publicerad i Krasnij Flot den 18 juli; detta meddelande kommenteras på annat ställe av Dagens Nyheters flygmilitära medarbetare. I den svenska noten fastslås vidare att de ryska myndigheterna inte visat något intresse för ett klarläggande av omständigheterna vid DC 3:ans försvinnande, och tidigare uttalanden i frågan enligt vilka DC 3:an nedskjutits av ryska flygplan upprepas. Den svenska regeringen tar "med förvåning och beklagande" kännedom om att Ryssland avvisar det svenska förslaget om en opartisk prövning genom en internationell procedur. Slutligen betonas att Sverige och Ryssland såsom medlemmar av Förenta nationerna är "förpliktade att lösa sina internationella tvister på sådant sätt att internationell fred och säkerhet samt rättvisan icke sätts i fara", att Ryssland genom förnekandet av allt ansvar och avböjandet av en internationell procedur hindrar "en på rättvisan grundad lösning av tvisten" och att svenska regeringen vidhåller sitt förslag om prövning i en internationell instans och förbehåller sig "full frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt".

Allt detta är utmärkt. Det måste för var och en som följt med notväxlingen stå klart att den svenska bevisningen är bindande och att den ryska re-

geringen systematiskt svarat med lögnar, motanklagelser utan varje saklig grund och hänsynslös propaganda. Frågan är emellertid hur man skall gå fram i fortsättningen. Några formuleringar i den svenska noten ger intrycket att regeringens mening är att efter de nya ryska förnekanden och beskyllningar som kan anses självfallna dra saken inför internationellt forum. Den enda utväg som här finnes är en hänvändelse till Förenta nationerna. Visserligen kan det antas att FN enligt sin stadga blott föreslår att de båda staterna skall underkasta sig en internationell procedur, dvs. att FN i realiteten ställer sig på den ståndpunkt som den svenska regeringen redan upprepade gånger hävdade — likaså kan det antas att Ryssland säger nej till detta förslag liksom till de svenska förslagen om en opartisk undersökning och att man sedan inte kommer längre. Men det är uppenbart att en hänvändelse till FN ger hela saken och därmed den svenska ståndpunkten en publicitet som inte kan vinnas på något annat sätt och att det därmed inför hela världen blir klarlagt att Ryssland gjort sig skyldigt till en svår rättskränkning gentemot Sverige. Det torde knappast av någon kunna bestridas att detta farande är av en helt annan effektivitet än det utsändande av en bok om den svensk-ryska skriftväxlingen som regeringen förbereder.

Kommer då regeringen att vända sig till FN? Tyvärr synes detta osäkert. För regeringen eller rättare sagt för

hr Undén ter sig en sådan aktion av rent politiska skäl tydligen olustig: Sverige uppträder inför FN som anklagare mot Ryssland, det vinner rimligen det starkaste understöd från alla fria nationer, intrycket kommer alltså att bli en samverkan, om också i ett speciellt fall och för ett speciellt syfte, mellan Sverige och andra demokratiska stater. Hr Undéns politik, som går ut på att till varje pris stå vid sidan av den motsättning som behärskar världspolitiken, är inte beaktat av en dylik situation. Det finns därför en tendens att stanna vid notväxling mellan Sverige och Ryssland, även om en sådan notväxling drar ut på tiden, även om den uppenbarligen icke leder till något som helst positivt resultat och även om hävdandet av den svenska rättsståndpunkten härigenom eftersättes. Den utrikesledningen som under årat framhållit FN:s värde och särskilt betonat hur stort detta värde är för de små nationerna är därför i den föreliggande situationen benägen att göra snart sagt vad som helst utom att vädja till FN. En antydning om detta notoriska förhållande finns i noten, där det, talas om svenska regeringens "frihet att återkomma till saken i den form och vid den tidpunkt den finner lämpligt"; det är tydligen i första rummet en fortsatt, måhända årlång notväxling med Ryssland — jämför notväxlingen i fiskerifrågan sedan årat — som här avses.

I detta läge är det den svenska opinionens skyldighet att liksom vid tidigare tillfällen söka driva regeringen till ett handlande i överensstämmelse med svensk rätt och svenska intressen. Denna opinion är upprörd över vad som skett, den kräver att allt vad som kan göras för att vinna upprättelse och internationell of-fentlighet verkligen blir gjort; den har inget sinne för önskan att låta saken komma i glömska genom en meningslös och utdragen skriftväxling eller föröviljan mot en hänvändelse till FN på grund av att en sådan hänvändelse skulle ge oss stöd av den fria världen.